

مراسم اختتامیه بیست و یکمین جشنواره ملی رسانه‌های ایران با حضور سید ابراهیم رئیسی برگزار شد

دیدار جهانگیری از تحریریه «شرق»

اسحاق جهانگیری با حضور در «شرق» از بخش‌های مختلف تحریریه بازدید کرد و با خبرنگاران این مجموعه به گفت‌وگو نشست. روز گذشته معاون اول رئیس‌جمهور سابق، هم‌زمان با روز خبرنگار با حضور در تحریریه روزنامه «شرق» دیداری صمیمی با خبرنگاران داشت که ماحصل این گپ‌وگفت در آینده نزدیک در روزنامه منعکس خواهد شد. همچنین رئیس مجلس با ارسال گل و معاون اول رئیس‌جمهور نیز با ارسال یک جلد کتاب مفاتیح‌العبات به دفتر روزنامه روز خبرنگار را تبریک گفتند.

چهارشنبه ۱۸ مرداد ۱۴۰۲ • ۲۲ محرم ۱۴۴۵ • ۹ آگوست ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۶۲۰ • ۱۲ صفحه • ۱۵۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: محیط زیست برای ساخت جاده در منطقه ارژن تحت فشار است؟ ریاکوف: بهانه‌های غرب به برجام مرتبط نیست، واکنش مصاف به یک یادداشت و **یادداشت‌هایی از عبدالحسین طوطیایی**، ابراهیم ایوبی، مهدی نعمتی

واکنش‌های متفاوت به نشست عربستان

برای پایان جنگ اوکراین

مانع تراشی مسکو

بیانیه تفصیلی انجمن صنفی روزنامه‌نگاران

استان تهران به مناسبت روز خبرنگار

روزنامه‌نگاری ایران زنده است

بررسی ساخت‌وسازهای غیرمجاز

در صحن شورای شهر تهران

خلازیر ساعت ۱۲:۴۰ دقیقه

زنان، پرسپولیس را بدون تماشاگر کردند

«یادداشت‌های ادیبان» نوشته تنودور آدورنو

بالزاک خوانی

یادداشت

ستاره شمالی^(۳)

زمرد ایرانی!

پژمان جوزی

سازنده منتخب تهران

زمرد، سنگ سبزرنگ زیبایی است که کلمبیا منابع غنی از آن دارد و ثروت فراوانی برای آن کشور به همراه دارد. متأسفانه سیاست‌مداران نابالغ (البته نابالغ فکری) تاکنون نتوانسته‌اند از این ثروت فراوان و این سنگ گرانب قیمت برای پولیای مردم کشورشان استفاده کنند و پیریه نیست اگر بگویم جنگ بر سر تصرف معادن زمرد و عدم توانمندی مسئولان اجرایی برای استفاده بهینه مردم از این نعمت خدادادی چیزی جز نعمت به جای نعمت به همراه نداشته است. کشورهای دیگری در دنیا هستند که منابع غنی از این سنگ سبزرنگ زینا دارند اما نام ایران در آن میان نیست. چندی پیش، پس از آنکه مقاله‌ای درباره زمرد و معادن جهانی آن خواندم به این فکر کردم که ما منبعی غنی‌تر از آن در ایران نداریم. این خواندم که اگرچه تکه‌ای سنگ نیست اما خط‌های از کشورمان ایران است. ما سرزمین سرسبز شمال را داریم که از معادن غنی زمرد برایمان بارزتر است، به شرط آنکه بتوانیم از آن درست استفاده کنیم و این سرزمین زینا را آن‌گونه حفظ کنیم که هم از طبیعت بکر و زیباییش همواره استفاده کنیم و هم بتوانیم از مواهب آن بهره بجوییم. در این میانه‌ها بود که متوجه شدم سواحل استان مازندران و شمال کشور با اینکه بافت روستایی ندارد، اما در تقسیمات کشوری از قوانین روستا و دهیاری تبعیت می‌کنند. این به چه معناست؟ این یعنی سپردن معادن زمرد و زرخیز شمال کشور به مسئولان و مدیران میانی‌تر برای اداره حساس‌ترین نقطه توریستی و گردشگری ایران که برای آبادی و آبادانی‌اش هیچ نیازی نیز به نگاه بیرون از کشور ندارد، بلکه با نگاه به داخل می‌توان از آن برای کشور جذب ثروت و برای مردم ایجاد رفاه بیشتر کرد.

ادامه در صفحه ۵

کس نمیرد جز به اذن خدا (آل عمران:۱۴۵)

چهل روز از مرگ غریبانه **مهدی جعفری خانقاه** سپری شد. او که دروغ و نیرنگ و خودخواهی **جانش را به لب رساند**، صد افسوس با انتخاب مرگی خودخواسته به جهانی دیگر پرواز کرد با این آرزوکه به رهایی و آرامش ابدی در جوار حق دست یابد. چنین باد.

به مناسبت چهلمین روز این فقدان اندوهناک طی مراسمی در روز پنجشنبه ۱۹ مرداد ماه ساعت ۱۸ بر سر مزارش در بهشت زهرا (قطعه ۳۰۹ ردیف ۱۰۲ شماره ۳۲) به سوگ می‌نشینیم تا ضمن طلب رحمت الهی برایش، مرهمی بر زخم‌های چندبارة مادرش باشیم.

خانواده های جعفری، احمدی، الفتی، زارعی کهن، جنابی، حسینی، کهنی، مرامی، ملایی، موحدی فور، یوسفی و سایر دوستان، آشنایان و همسایگان

مراسم اختتامیه بیست و یکمین جشنواره ملی رسانه‌های ایران با حضور سید ابراهیم رئیسی برگزار شد

رئییسی: ما در میز مذاکره

دست برتر را داریم

آیین روز خبرنگار امسال با اختتامیه بیست و یکمین جشنواره ملی رسانه‌های ایران آن هم پس از حدود یک دهه تعطیلی همراه بود؛ همین جشنواره بهانه‌ای شد تا خبرنگاران و فعالان عرصه مطبوعات و رسانه از رسانه‌های مکتوب، برخط، دیداری و شنیداری و از تهران و شهرها همگی در سالن اجلاس سران گرد هم بیایند تا هم تجدید خاطره کنند و هم برکزیدگان هم‌صنف خود را بشناسند. صفحه ۲

«شرق» در گفت‌وگو با نمایندگان، سیاست‌گذاری‌ها و اقدامات دولت را طی دو سال گذشته بررسی کرد

ناترازی‌های یک کابینه

گزارش تیتربک را در صفحه ۲ بخوانید

امیرعبداللهیان: پیش شرطی برای تبادل زندانیان میان ایران و آمریکا نداریم

ایده‌های ژاپن برای رفع تحریم‌ها

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران درباره تبادل زندانیان میان ایران و آمریکاگفت: ما به موضوع تبادل زندانیان نگاه انسانی داریم و هیچ پیش‌شرطی در این زمینه نداریم. حسین امیرعبداللهیان در نشست خبری با خبرنگاران در حاشیه نشست «ایران و بریکس؛ چشم‌اندازهایی برای شراکت و همکاری» در تهران، با تبریک روز خبرنگار گفت: در دنیای امروز دیپلماسی رسمی بدون دیپلماسی رسانه‌ای ابراست. وزیر امور خارجه کشورمان همچنین با اشاره به سفر اخیر خود به ژاپن و دیدارهایش با مقامات این کشور گفت: این سفر دعوت وزیر امور خارجه ژاپن صورت گرفت و نخست‌وزیر ژاپن ایده‌هایی را در مورد مذاکرات رفع تحریم‌ها و کمک به این روند مطرح کرد. او با تأکید بر اینکه سفر به ژاپن در چارچوب نگاه به آسیا که در دولت سیزدهم یکی از اولویت‌های اصلی سیاست خارجی ایران است انجام شد، گفت: دولت ژاپن و نخست‌وزیر این کشور علاقه‌مند هستند که حجم تبادلات تجاری دو کشور به سطح بالاتری گسترش پیدا کند و همکاری‌های نیرومندتری بین دو کشور در این زمینه وجود داشته باشد. از نگاه حجت میرزایی، رئیس هیئت مدیره موضوع مذاکرات رفع تحریم‌ها مورد توجه قرار بگیرد و در همین راستا نخست‌وزیر ژاپن ایده‌هایی را در این زمینه مطرح کرد. امیرعبداللهیان در همین ارتباط گفت: ما در مسیر دیپلماسی از ابتکاراتی که به رفع تحریم‌ها کمک کند، استقبال می‌کنیم. امیرعبداللهیان درباره اخبار منتشرشده مبنی بر اینکه نفر پنجمی هم به فهرست آمریکایی‌ها برای تبادل اضافه شده است نیز گفت: عدد در این زمینه خیلی مهم نیست. از طریق عمان و قطر ماه‌هاست بین ایران و آمریکا در این زمینه تبادل نظر می‌شود.

یادداشت

گزارش پیگیری یک پرونده حقوقی

امیرحسین طیبی‌فرد*

در روزهای گذشته، اخباری در رسانه‌ها منتشر شده مبنی بر آغاز تشریفات قانونی به‌منظور اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی برای ارجاع اختلاف حقوقی بانک مرکزی علیه برخی بانک‌های کره جنوبی به داوری (به خواسته استرداد وجوهی که چندین سال است در آن بانک‌ها سپرده‌گذاری شده و بانک‌های اخیر با وجود مطالبه طرف ایرانی، از تادیه آن خودداری می‌کنند). نظر به اینکه لایحه دولت به مجلس، عادی بوده (در آن درخواست فوریت در رسیدگی نشده) و از طرف دیگر، در حال‌حاضر نیز مجلس شورای اسلامی مشغول بررسی برنامه پنج‌ساله هفتم توسعه و سپس بقیه دستورات صحن و از جمله لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور خواهد بود و پس از آن، با طی کردن تعطیلات سال نو، دوره مجلس یازدهم خاتمه خواهد یافت. لازم دانستم در راستای شفاف‌سازی، گزارشی از اقدامات حقوقی گذشته بانک مرکزی از سال ۱۳۹۸ یعنی از شروع استکفاف بانک‌های کره‌ای تا میانه سال ۱۴۰۰ را به آگاهی برسانم؛ پس از خروج آمریکا از برجام و مزاحمت‌های جدید برای دسترسی بانک‌های ایران به منابع خود در خارج از کشور، برخی بانک‌های کره‌ای نیز از ادای دین خود به بانک مرکزی خودداری ورزیدند و چون مذاکرات و مکاتبات متعدد، حاصلی نداشت، با توجه به ظرفیت‌های موجود در قراردادها، با هماهنگی معاونت حقوقی وقت ریاست‌جمهوری، گزینه ارجاع اختلاف به داوری موردتایید قرار گرفت. به دلیل ایجاد برخی موانع برای ارانه اطلاعات کامل و لازم به‌منظور اقدام حقوقی علیه بانک‌های کره‌ای، اقدامات با تأخیر آغاز شد و در نهایت به موجب موافقت‌نامه تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری میان دو کشور، با صرف هزینه مقرر، اختاریه لازم برای طرف‌های کره‌ای ارسال و به ایشان ابلاغ شد و منتظر ماندیم تا پس از سپری‌شدن دوره شش‌ماهه از ابلاغ، اقدام بعدی یعنی آغاز رسیدگی داوری انجام شود...

ادامه در صفحه ۵

حجت میرزایی، اقتصاددان، برنامه هفتم را از منظر سیاست‌های مبارزه با فقر آسیب‌شناسی کرد

بیراهه در فقرزدایی و ماشین تولید فقر

بنیامین نجفی: درحالی‌که قرار است برنامه هفتم توسعه مسیر کلان توسعه بخش‌ها و زیربخش‌های مختلف اقتصادی کشور را تعیین کند، اما این برنامه نه از تجارب برنامه‌نویسی در عرصه بین‌المللی بهره برده و نه حتی نگاهی به شش برنامه توسعه قبل از خود داشته است. به‌طوری‌که نگاه حاکم بر این برنامه شکل و شمایل دستوری و بعضاً با کارکرد سیاسی دارد که خروجی آن قاعدتاً نمی‌تواند توسعه اقتصادی باشد. از منظر فقرزدایی نیز برنامه مذکور به دلیل آنکه در چارچوب اهداف و پروژه توسعه کشور تدوین نشده، تحقق اهداف آن بسیار آرمانی و دور از ذهن به نظر می‌رسد. این در حالی است که در دو دهه گذشته مانی و تولید فقر به دلیل اقتصاد نابره‌ور و ناباور و نرخ رشد اقتصادی پایین و نرخ رشد اشتغال پایین‌تر، در کنار فساد و ناکارآمدی‌های دولتی فعال بوده است. در این میان مهم‌ترین سیاست دولت در دو دهه گذشته یعنی از سال ۱۳۸۰ به این سو، پرداخت یارانه نقدی بوده است که خود از روش‌هایی بوده است که به فقر دامن زده است. از نگاه حجت میرزایی، ریشه این کج‌کارکردی‌ها در برنامه هفتم به این دلیل است که نویسندگان آن از دانش تخصصی کافی برخوردار نبوده‌اند. به گفته او از نتایجی که سازوکارهای مشارکتی در برنامه هفتم توسعه وجود نداشته و برنامه در پستوها و توسط افراد برگزیده خاص نوشته شده، فرصت یادگیری از دانش انباشته و تجارب پیشین به وجود نیامده است. در ادامه گفت‌وگوی این اقتصاددان و معاون پیشین وزارت کار را با «شرق» می‌خوانید.

این گفت‌وگو را در صفحه ۴ بخوانید

یادداشت

تفاوت فساد با فساد

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

۱- مردم کاستی‌ها را می‌بینند و با توجه به ادعای دولتمردان، از دلیل الگوگرفتن از حکومت حضرت امیر می‌پرسند. چند سالی است که گروهی از روحانیون در برابر این سؤال و در مقام دفاع از عملکرد سیستم، می‌گویند مردم تصویر واقعی از حکومت حضرت ندارند و در آنجا نیز فساد وجود داشته، یک روحانی برای عادی جلوه‌دادن فساد بیان کرده که یک سووم نهج‌البلاغه درباره فساد است. نتیجه این سخنان که در دفاع از حکومت بیان شده، تخریب حکومت حضرت امیر آن هم به شکل تحریف‌آمیز است. آنان نگاه درستی به مسئله فساد ندارند.

۲- فساد سیستمی متعدد دارد. اولین مورد آن فساد فردی است که گاه در رشوه‌های کوچک یا دزدی‌ها تا برخی سوءاستفاده‌های مالی، خود را نشان می‌دهد. نوع دوم فساد سازمان‌یافته است که معمول‌ترین نوع فساد است و به صورت شبکه‌ای رخ می‌دهد. باندهای ارتشا، اختلاس و... از مظاهر آن است. نوع سوم فساد سیستماتیک است که سیستم در شکل یوای خود دچار کارکرد معیوب شده و به صورت خودکار نمی‌تواند این عیب را برطرف کند؛ ازاین‌رو این فساد گسترش می‌یابد، به گونه‌ای که مواجهه با آن به صورت فردی ممکن نبوده و باید عزمی استوار در برخورد با آن صورت گیرد. نوع دیگر فساد را اصطلاحاً فساد ساختاری می‌گویند که نورت بر آن تأکید کرده است. فساد در اینجا به یک نهاد تبدیل شده و در اینجا قواعد بازی سیاست، آلوده شده است. مثلاً رشوه جزئی لاینفک از نظام اداری شده یا شرط ارتقا، آلودگی و وابستگی و حامی‌گری است. البته فساد ساختاری با فساد سیستماتیک هم‌پوشانی‌هایی دارند. آخرین نوع فساد این است که علاوه بر سازوکارها، آدم‌ها هم فاسد می‌شوند.

۳- فساد سیستماتیک به معنای فاسدبودن همه دست‌اندرکاران دولتی نیست؛ بلکه به این مفهوم است که سازوکارهای معیوب در مدیریت کشور وجود دارد و خوداصلاحی نیز دیده نمی‌شود. ازاین‌رو به صورت‌های مختلف و در سازمان‌های متعدد، مسئولیت‌های متفاوت و با روش‌های متعدد صورت می‌گیرد.

ادامه در صفحه ۵

سرمقاله

جامعه غایب

کامبیز نوروزی

حقوق‌دان

از زمان آشنایی ایران با تمدن و جامعه جدید اروپا که مصادف با دوران حکومت قاجار بود، جدال میان اهل تجدد و اهل شرع دامن گرفت. جان این جدال این بوده است که برای انتظام و سامان جامعه و ساختار حکومت به کدام طریق باید رفت و راه چیست؟

اهل تجدد انگشت به سمت اروپا گرفتند که به تازگی ثمرات شیرین و دلپذیر رنسانس و انقلاب صنعتی را می‌چشید و برای آن ناظر بیرونی که از جامعه فقیر و بیمار و بی‌نظم و استبدادزده ایران آمده بود دلبری می‌کرد. آنها قانون اروپا، به‌ویژه فرانسه را درمان دردها یافته بودند. اهل فقه و شرع و مجموعاً حقوق‌دینی در مقابله با متجددان بر آن بودند که فقه و احکام شرعی نه فقط کافی، که مطلوب است و با تمسک به آن جامعه و حکومت سامان می‌یابد. معروف‌ترین نماینده این تفکر شیخ فضل‌الله نوری بود که هرچند جان بر سر عقاید و اعمالش گذاشت اما فکرش در آینده ادامه یافت. استاد و استدلال اهل تجدد متمرکز بر توفیقات فراوان جامعه اروپایی بود که در آن اقتصاد و فرهنگ و آزادی شکوفا بود و حکومت‌ها تابع اراده مردم. در آثار میرزا یوسف‌خان و ملکم و تقی‌زاده و دیگران این توصیفات و استدلال‌ها فراوان است. آنها می‌پنداشتند که آنچه اروپا را به این روزهای روشن رسانده قانون است. پس باید قوانین آنها را آورد و تصویب کرد و به کار گرفت. فقیه بزرگی مانند علامه نائینی نیز همت گماشت بر اینکه موافقت شرع با این دیدگاه را تبیین کند. قانون اساسی مشروطه که مقتبس از قانون اساسی فرانسه و بلژیک بود محصول همین نگاه است. اهل شرع اما در برابر این دیدگاه صف‌آرایی داشته‌اند. ایشان احکام شرعی را به عنوان حکم خداوندی به طور موبد مناسب و متناسب با جامعه می‌دیدند که می‌تواند جامعه را به سعادت برساند. آنچه حق و عدالت است احکام شرعی است که از ادله شرعی استنباط می‌شود.

این دو دیدگاه اگرچه اختلافاتی بردامنه و بسیار عمیق با یکدیگر دارند اما در یک چیز با هم مشترک هستند. در هر دو دیدگاه «جامعه ایران غایب است». یک دیدگاه بیرون از مکان است و دیگری بیرون از زمان.

مهم‌ترین منبعی که اهل تجدد برای اثبات نظرات خود به آن استناد می‌کرده‌اند تجربه اروپایی پیشرفت و دموکراسی و نظم است که توسط قوانین متعدد پدیدار شده‌اند. این دیدگاه بر خارج از مکان و جغرافیای ایران متکی است و منبعث از تجربه زیسته جوامع اروپایی است.

طرفداران حقوق‌دینی اگرچه به تجربه زیسته جغرافیای دیگر کاری ندارند اما متکی به سلسله‌ای از احکام هستند که در زمانی بیرون از زمان جاری بیان شده‌اند. مرحوم مرتضی مطهری با درک همین خصوصیت بود که تلاش کرد با طرح «مقتضیات زمان» این فاصله را تا حدی از میان بردارد.

مخرج مشترک دو تفکر فعال و مؤثر در جامعه ایرانی، اهل تجدد و اهل شرع، غیاب جامعه در تفکر و سپس در طراحی نظامات حقوقی مناسب برای توسعه و پیشرفت و ثبات و آزادی‌هاست. یکی بیرون از مکان است و دیگری بیرون از زمان.

مسئله اینجاست که هر جامعه در زمان معین دارای خصوصیات و ساختارها و قواعد و اصول زیستی خود است. در قاره کوچک اروپا با وجود تاریخ و دین مشترک تنوع وسیعی مشاهده می‌کنیم. زبان، آداب و رسوم، سنت‌ها، ادبیات، حتی تفکرات فلسفی و خیلی چیزهایشان از یکدیگر متمایز است. نظام حقوقی انگلستان هیچ شباهتی با نظام حقوقی فرانسه ندارد. حقوق آلمان یک چیز است و حقوق ایتالیا چیز دیگر، سنت‌های سیاسی روسیه قابل قیاس با سونیس نیست و... با همه مشترکاتی که این کشورها دارند اما این تفاوت‌های وسیع و عمیق در آنها هویداست. اینها جملگی محصول تجربه زیسته تاریخی هر یک از این جوامع‌اند.

در سوی دیگر نیز بیرون از زمان تفاوت‌های همه‌جانبه جامعه امروز ایران با گذشته‌ها و زمانه‌ای ایران و دیگر جوامع خاورمیانه‌ای آشکار است.

نمی‌توان یک جامعه را بر پایه ساختارهایی از قواعد و اصول سامان داد که براساس تجربه‌های زیسته بیرون از زمان و مکان شکل گرفته‌اند. تقریباً هیچ‌یک از قوانینی که نهادهای مدرن را به ایران وارد کرد، از قانون اساسی مشروطه تا قوانینی مثل قانون مالیات و قانون ثبت و قانون تجارت و... موفق نبودند و نتوانستند به درستی اجرا شوند. مانند اینکه در ایران مردم همچنان مالیات را پول زور می‌دانند و از نظردولت مالیات موجب هیچ حقی نیست. در دهه‌های جدیدتر نیز قوانینی که متکی به حقوق‌دینی به نظام حقوقی ایران وارد شدند، به چالش‌هایی دامن زدند. عادت مایوف دیرین ماست که هر ناکامی را بیرون از خود جست‌وجو کنیم و علتنش را در دیگری بباییم. همواره یک «دیگری» وجود داشته است که مانع از رسیدن به آرمان‌هایی مانند عدالت و آزادی و توسعه و... بوده‌اند.

فغلت بزرگ این است که هرگاه سخن از تغییر و تحول بوده، با همه صدافتی که مصلحان اجتماعی داشته‌اند، این را ندیده‌اند که جامعه ایران با همه تنوعی که داشته است چگونه و با چه شیوه‌ای می‌تواند به این اهداف و آرمان‌ها دست یابد؟ روشی که سازگار باشد با ساختارهای اجتماعی، سنت‌ها، ارزش‌ها و تنوع اجتماعی ایران چیست؟ تاریخی‌بودن ایران فقط یک تابلوی اقتضار نیست.

ادامه در صفحه ۵